

Yrd. Doç. Dr. Gülşah Sinem AYDIN

T.C. Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Medenî Hukuk Anabilim Dalı

Öğretim Üyesi

**KİŞİLİK HAKKI
İHLÂLİNDEN DOĞAN
VEKÂLETSİZ İŞGÖRME**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1
I. GENEL OLARAK ÇALIŞMANIN ÖNEMİ, AMACI VE KONUNUN SINIRLANDIRILMASI	4
II. İSVİÇRE VE TÜRK MEDENÎ KANUNLARINDAKİ KONUYA İLİŞKİN KANUNÎ DÜZENLEMELER	5
A. İsviçre Medenî Kanunu'ndaki Düzenleme.....	5
B. Türk Medenî Kanunu'ndaki Düzenleme.....	9
III. TERMİNOLOJİ.....	13
A. Kişilik Hakkı Açısından	13
1. <i>Kişilik Hakkı Kavramına İlişkin Terminoloji</i>	13
2. <i>Kişilik Hakkı İhlâline Yol Açan Davranışa İlişkin Terminoloji</i> 16	
3. <i>Kişilik Hakkını Koruma Yollarına İlişkin Terminoloji</i>	18
B. Vekâletsiz İşgörme Açısından	21
1. <i>Vekâletsiz İşgörme Türlerine İlişkin Terminoloji</i>	21
2. <i>Kazanç Talebine İlişkin Terminoloji</i>	25
IV. ÇALIŞMA PLÂNI	28

BİRİNCİ BÖLÜM
KİŞİLİK HAKKI İHLÂLİNDEN DOĞAN
VEKÂLETSİZ İŞGÖRMENİN HUKUKÎ
NİTELİĞİ, ŞARTLARI VE TARAFLARI

I. GENEL BAKIŞ.....	31
II. TANIM	31
III. AMAÇ VE İŞLEV	32
A. Kişilik Hakkı İhlâlinden Doğan Talepleri Tamamlama ve Artırma.....	32
B. Adâleti Gerçekleştirme ve Hakkâniyeti Sağlama.....	38
C. Önleme	39
D. Cezalandırma Amaç ve İşlevinin Olup Olmadığı Sorunu	39
IV. HUKUKÎ NİTELİK.....	40
A. Kişilik Hakkını Koruma Yollarından Biri Olması.....	41
1. <i>Adli Koruma Niteliği</i>	42
2. <i>Genel Koruma Niteliği</i>	43
3. <i>Hukuka Aykırı Fiil ile Yapılan Saldırlara Karşı Koruma Niteliği</i>	44
B. Gerçek Olmayan Vekâletsiz İşgörmenin Özel Görünüm Biçimi Olması	46
C. Bağımsız Borç Kaynağı Olması	49
D. Tâli Olarak Nitelendirilememesi	52
V. ŞARTLAR.....	52
A. Kişilik Hakkının İhlâli Yolu ile İşgörme	55
1. <i>Kişilik Hakkının Bulunması</i>	55
a. <i>Kişilik Hakkı Kavramı</i>	55
b. <i>Kişilik Hakkı Sahipliği</i>	57
(1). Gerçek Kişiler	57
(a). Ceninin Kişilik Hakkı Sahipliği	58
(b). Hatıranın Korunması Ya Da Postmortal (Ölüm Sonrası) Kişilik Hakkı Sahipliği	60

(2). Tüzel Kişiler	62
2. Kişilik Hakkının İhlâl Edilmesi	63
3. Kişilik Hakkı İhlâlinin İşgörme Niteliğinde Olması	64
a. Türk Borçlar Kanunu'nun 530. Maddesi Anlamında İşgörme Kavramı.....	65
b. Kişilik Hakkı İhlâlinin İşgörmeye Konu Olması.....	67
(1). Mutlak Hak Niteliği Sonucu İşgörmeye Konu Menfaatler Arasında Yer Alma.....	67
(2). İşgörmeye Konu Kişisel Değerlerden Ne Anlaşılması Gerektiği Sorunu.....	68
(3). İşgörmeye Konu Kişisel Değerlerin İhlâlinin Olumlu İnsan Davranışına Dayanması Zorunluluğu.....	70
(4). Saldırı Tehlikesinin Dahi İşgörme İçin Yeterli Olabilmesi.....	71
B. Kişilik Hakkının İhlâli Yolu ile Kazanç Elde Edilmesi	72
1. Kazanç Elde Edilmesi	73
a. Kazancın Tanımı, Türleri ve Kapsamı.....	73
b. Kazancın Zarar, Tazminat ve Fakirleşme Kavramları ile İlişkisi ve Bu Kavramlardan Ayırt Edilmesi.....	80
2. Kazancın Kişilik Hakkını İhlâl Edenin Ya Da Üçüncü Bir Kişinin Menfaatine Elde Edilmesi	85
3. Kişilik Hakkının İhlâli Yolu ile Kazanç Elde Edilmesi Örnekleri	88
a. Vücut (Bedensel ve Ruhsal) Bütünlüğünün ve Yaşam Hakkının İhlâli.....	88
b. Özgürlüğün Kısıtlanması.....	92
c. Şeref ve Haysiyetin İhlâli.....	93
d. Özel ve Gizli Hayat Alanı, Ad, Resim ve Ses Gibi Diğer Kişisel Değerlerin İhlâli.....	94
C. Hukuka Aykırılık	97
1. Türk Borçlar Kanunu'nun 530. Maddesi Anlamında Hukuka Aykırılık Şartı.....	97

2. Kişilik Hakkı İhlâlinden Doğan Vekâletsiz İşgörme Bakımından Hukuka Aykırılık Şartı.....	99
a. Kural: Saldırımın ve Kazancın Elde Edilmesinin Hukuka Aykırı Olması	99
b. İstisna: Hukuka Aykırılığı Ortadan Kaldıran Sebepler ...	102
(1). Kişilik Hakkı İhlâl Edilenin Rızası	103
(2). Üstün Nitelikte Özel Yarar	107
(3). Üstün Nitelikte Kamusal Yarar.....	108
(4). Kanunun Verdiği Yetki	112
(5). Haklı Savunma, Zorunluluk Hâli ve Hakkını Kendi Gücü ile Koruma	114
D. Kişilik Hakkı İhlâli ile Kazanç Arasında Nedensellik Bağı	116
E. Kusurun Bir Şart Olarak Aranıp Aranmayacağı Sorunu.....	123
1. Doktrinde ve Yargı Kararlarında Kusur Sorunu.....	124
2. Görüşlerin Değerlendirilmesi ve Kişisel Kanaat	130
VI. TARAFLAR	142
A. İşgören: Başkasının Kişilik Hakkını İhlâl Eden Kişi	142
1. Kişilik Hakkını İhlâl Eden.....	142
2. Kazancın Verilmesinden Birden Fazla Kişinin Sorumlu Olması.....	146
B. İş sahibi: Kişilik Hakkı İhlâl Edilen Kişi	149
1. Gerçek Kişiler.....	149
2. Tüzel Kişiler	152
3. Birden Fazla İş sahibine Ait Ortak Menfaat Alanına El Atılması: Aynı Anda Birden Fazla Kişinin Kişilik Hakkı İhlâl Edilerek Kazanç Elde Edilmesi	154

İKİNCİ BÖLÜM
KİŞİLİK HAKKI İHLÂLİNDEN DOĞAN
VEKÂLETSİZ İŞGÖRMENİN SONUÇLARI

I. GENEL BAKIŞ.....	157
II. MADDÎ HUKUKA İLİŞKİN SONUÇLAR.....	157
A. İşsahibi Olarak Kişilik Hakkı İhlâl Edilen Kişinin Hakları....	157
1. <i>Bilgi Alma Hakkı</i>	157
2. <i>İşin Görülmesi Sırasında Gerekli Özenin Gösterilmemesinden Doğan Zararı Talep Hakkı</i>	160
3. <i>Kazancı Talep Hakkı</i>	162
a. <i>Talep Hakkının İçeriği</i>	163
(1). <i>Net Kazanç</i>	163
(a). <i>Brüt Kazanç</i>	167
(b). <i>Faiz</i>	172
(aa). <i>Uygulanacak Faizin Hukukî Niteliği</i>	172
(bb). <i>Faizin İşlemeye Başlayacağı An</i>	174
(cc). <i>Uygulanacak Faizin Oranı</i>	174
(c). <i>Masraflar</i>	175
(2). <i>Aşkın Zarar Talebi</i>	178
b. <i>Eşlerin Tâbi Oldukları Mal Rejimine Göre Kazancın Hangi Mal Kesimine Ait Olacağı Sorunu</i>	178
(1). <i>Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi</i>	179
(2). <i>Mal Ayrılığı Rejimi</i>	181
(3). <i>Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi</i>	182
(4). <i>Mal Ortaklığı Rejimi</i>	182
4. <i>Uygun Bulma Hakkı</i>	184
B. İşgören Olarak Kişilik Hakkını İhlâl Eden Kişinin Hakları ...	187
1. <i>Ön Şart: Kişilik Hakkı İhlâl Edilenin Kazancın Verilmesi Talebinde Bulunması</i>	188
2. <i>Masraf Talebi</i>	189
3. <i>Borçtan Kurtarılma Talebi</i>	194
4. <i>Zarar Tazmini Talebi</i>	196

5. Ücret Talebi	197
6. Hapis Hakkına Dayalı Talebi	198
7. Ayırma Hakkına Dayalı Talebi	200
C. Zamanaşımı.....	202
1. Genel Olarak.....	202
2. Zamanaşımına İlişkin Ortaya Konan Görüşler ve Kişisel Kanaat	204
a. İşsahibi Konumundaki Kişilik Hakkı İhlâl Edilenin Talepleri Açısından	204
b. İşgören Konumundaki Kişilik Hakkını İhlâl Eden Açısından.....	208
III. USUL HUKUKUNA İLİŞKİN SONUÇLAR.....	209
A. Davanın Konusu	209
B. Davanın Hukuki Niteliği	209
1. Kişisel (Şahsî) Dava Niteliği.....	209
2. Malvarlığı Haklarına İlişkin Dava Niteliği.....	209
3. Edâ Davası Niteliği.....	210
4. Belirsiz Alacak Davasına Konu Olması.....	212
C. Taraf Sıfatı.....	213
1. Genel Olarak Sıfat Kavramı	213
2. Davacı Yönünden Taraf Sıfatı	213
3. Davalı Yönünden Taraf Sıfatı.....	218
D. Dava Açma ve Davalı Olma Ehliyeti.....	219
1. Genel Olarak Dava Ehliyeti Kavramı.....	219
2. Gerçek Kişiler.....	220
a. Dava Açma Ehliyeti.....	220
b. Davalı Olma Ehliyeti.....	222
3. Tüzel Kişiler	223
E. Asli Müdahale Yolu ile İleri Sürülmesi.....	223
F. İspat.....	225
1. Kazanç Açısından	225

2. <i>Nedensellik Bağı Açısından</i>	228
G. Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	229
1. <i>Görevli Mahkeme</i>	229
2. <i>Yetkili Mahkeme</i>	230
H. Taleple Bağlı Olunması.....	233

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KİŞİLİK HAKKI İHLÂLİNDEN DOĞAN
VEKÂLETSİZ İŞGÖRMENİN KİŞİLİK
HAKKININ İHLÂLİ HÂLİNDE İLERİ
SÜRÜLEBİLECEK DİĞER TALEPLER İLE
ARASINDAKİ İLİŞKİ

I. GENEL BAKIŞ.....	237
II. KİŞİLİK HAKKI İHLÂLİNDEN DOĞAN SEBEPSİZ ZENGİNLEŞMEYE DAYALI TALEPLER İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	238
A. Genel Olarak.....	238
B. Talepler Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar.....	239
1. <i>Amaçları Açısından</i>	239
2. <i>Şartları Açısından</i>	240
3. <i>Ehliyet Açısından</i>	251
4. <i>Talebin Kapsamı Açısından</i>	252
5. <i>Zamanaşımı Açısından</i>	256
C. Talepler Arasındaki İlişki.....	257
III. KİŞİLİK HAKKI İHLÂLİNDEN DOĞAN HAKSIZ FİİLE DAYALI TALEPLER İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	261
A. Genel Olarak.....	261
B. Talepler Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar.....	261
1. <i>Amaçları Açısından</i>	261
2. <i>Şartları Açısından</i>	262

3. Ehliyet Açısından.....	266
4. Talebin Kapsamı Açısından.....	267
5. Zamanaşımı Açısından.....	268
C. Talepler Arasındaki İlişki.....	269
1. Manevî Tazminat Talebi ile Arasındaki İlişki.....	270
2. Maddî Tazminat Talebi ile Arasındaki İlişki.....	273
a. Fiilî Zarar Açısından.....	273
b. Yoksun Kalınan Kazanç Açısından.....	274
IV. KİŞİLİK HAKKI İHLÂLİNDEN DOĞAN	
SÖZLEŞMEYE AYKIRILIĞA DAYALI TALEPLER İLE	
KARŞILAŞTIRILMASI.....	282
A. Genel Olarak.....	282
B. Kişilik Hakkı İhlâlinden Doğan Sözleşmeye Aykırılık	
Hâlinde Elde Edilen Kazancın Talep Edilmesinin Hukukî	
Dayanağı.....	283
C. Talepler Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar.....	286
1. Amaçları Açısından.....	286
2. Şartları Açısından.....	286
3. Ehliyet Açısından.....	291
4. Talebin Kapsamı Açısından.....	292
5. Zamanaşımı Açısından.....	293
D. Talepler Arasındaki İlişki.....	294
V. KORUYUCU DAVALAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	300
A. Genel Olarak.....	300
B. Talepler Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar.....	301
1. Amaçları Açısından.....	301
2. Şartları Açısından.....	301
3. Talebin Kapsamı Açısından.....	303
4. Zamanaşımı Açısından.....	304
5. Miras Yolu ile Geçmesi Açısından.....	305
C. Talepler Arasındaki İlişki.....	305

1. Saldırının Önlenmesi Davası ve Gerçek Olmayan Vekâletsiz İşgörmeye.....	305
2. Saldırının Durdurulması Davası ve Gerçek Olmayan Vekâletsiz İşgörmeye.....	307
3. Saldırının Hukuka Aykırılığının Tespiti Davası ve Gerçek Olmayan Vekâletsiz İşgörmeye.....	308
VI. HAKSIZ REKABETE DAYALI KAZANÇ TALEBİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI	309
A. Genel Olarak	309
B. Talepler Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar	311
1. Amaçları Açısından	311
2. Şartları Açısından	312
3. Davacı Sıfatı Açısından	313
4. Zamanaşımı Açısından	314
C. Uygulanma Alanı ve Talepler Arasındaki İlişki.....	315
VII. FİKRÎ VE SINAÎ HAK İHLÂLİNE DAYALI KAZANÇ TALEBİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	319
A. Eser Üzerindeki Fikrî Hakkın İhlâli Hâlinde	319
1. Genel Olarak.....	319
2. Talepler Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar	320
a. Amaçları Açısından	320
b. Şartları Açısından.....	320
c. Zamanaşımı Açısından.....	322
3. Uygulanma Alanı ve Talepler Arasındaki İlişki.....	323
B. Patent, Endüstriyel Tasarım ve Marka Üzerindeki Sınâî Hakkın İhlâli Hâlinde.....	327
1. Genel Olarak.....	327
2. Talepler Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar	330
a. Amaçları Açısından	330
b. Şartları Açısından.....	330
c. Zamanaşımı Açısından.....	331

3. Uygulanma Alanı ve Talepler Arasındaki İlişki.....	332
SONUÇ.....	335
KAYNAKÇA	345